9711509

PEMIKIRAN EKONOMI ISLAM DALAM BIDANG PERTANIAN DAN AMALANNYA DI MALAYSIA

ASMAK BINTI AB.RAHMAN

TESIS DOKTOR FALSAFAH

INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
2004

Perpustakaan Universiti Malaya
A511791547

PEMIKIRAN EKONOMI ISLAM DALAM BIDANG PERTANIAN

DAN AMALANNYA DI MALAYSIA

ASMAK BINTI AB.RAHMAN

TESIS DISERAHKAN UNTUK MEMENUHI
KEPERLUAN BAGI
IJAZAH DOKTOR FALSAFAH

INSTITUT PENGAJIAN SISWAZAH

UNIVERSITI MALAYA

KUALA LUMPUR

2004

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan untuk memahami dengan lebih jelas pandangan para sarjana awal Islam dalam bidang ekonomi pertanian. Tokoh-tokoh tersebut ialah Mālik bin Anas, Al-Dusūqī, Abū Ḥanīfah, Abū Yūsuf, Ibn ᶜĀbidīn, Al-Zailaᶜī, Al-Kāsānī, Al-Syafiᶜī, Al-Khaṭīb Al-Syarbīnī, Al-Māwardī, Aḥmad bin Ḥanbal, Al-Bahūtī, Ibn Qudāmah dan Abū ᶜUbayd.

Tumpuan kajian ini ialah pemilikan dan pembangunan tanah, upah buruh dan penyewaan tanah pertanian, zakat pertanian dan sekuriti makanan. Kajian ini juga cuba menilai aplikasi amalan-amalan ini dalam masyarakat petani khususnya pembayar zakat padi di Malaysia.

Satu kajian kes melibatkan 403 orang responden menggunakan soal selidik telah dijalankan di kawasan Tanjung Karang dan Sabak Bernam bagi melihat amalan pembayaran zakat di kalangan pesawah padi.

Hasil kajian menunjukkan bahawa pemilikan tanah oleh para responden adalah menerusi pusaka, pembelian dan penerokaan. Dari segi penyewaan tanah pertanian pula, petani menyewa tanah dengan cara pawah sawah dengan bayaran hasil padi dibahagi dua dan juga penyewaan secara bayaran tunai pada kadar-kadar yang tertentu. Tahap kepatuhan responden terhadap kewajipan pembayaran zakat padi adalah tinggi kerana semua petani yang mempunyai hasil padi yang cukup nisab membayar zakat padi.

Kesedaran terhadap sekuriti makanan merangkumi keperluan makanan untuk keluarga dan juga bantuan makanan kepada orang fakir dan miskin. Ini diperoleh melalui mekanisme seperti pengeluaran zakat fitrah, sedekah sunat, aqiqah, korban, membayar dam, membayar *fidyah* dan menjamu makanan kepada orang miskin.

ABSTRACT

This research attempts to understand the opinions of early Islamic scholars in terms of agricultural economics. They are Mālik bin Anas, Al-Dusūqī, Abū Ḥanīfah, Abū Yūsuf, Ibn ᶜĀbidīn, Al-Zailaᶜī, Al-Kāsānī, Al-Syafiᶜī, Al-Khaṭīb Al-Syarbīnī, Al-Māwardī, Aḥmad bin Ḥanbal, Al-Bahūtī, Ibn Qudāmah dan Abū ᶜUbayd.

The focus is on issues such as on land tenure, land development, agricultural labour, sharecropping, land rent, agricultural zakah and food security. This research also analyzes the application of these concept among the paddy zakah payers in Malaysia.

A sample survey on 403 respondents using a set of questionaires was conducted at Tanjung Karang and Sabak Bernam aimed at analyzing the normal practice of zakah payers among farmers.

The research shows that the peasants acquired their agricultural lands by inheritance, through purchase. The paddy farmers practised sharecropping through payments in kind (50%:50%) or in cash. They also rented their land holding through payments in kind or in cash.

A maximum level of obligation to the payment of zakah was adhered as all respondents with paddy harvest that reached the *niṣāb* fulfilled their duty.

The awareness on food securiy includes fulfilling food requirement for their family and food support for the poor. This was achieved through several mechanisme such as payment *zakah fitr*, *sadaqah*, *ᶜaqīqah*, *qurban*, paying *dam* (penalty), *fidyah* (expiation) and feeding the poor and needy.

PENGHARGAAN

Segala puji bagi Allah , Tuhan yang Maha Esa Lagi Maha Berkuasa, selawat serta salam atas junjungan besar Nabi Muhammad ṢAW.

Penyelidik bersyukur ke hadrat Ilahi kerana dengan limpah dan kurnia-NYA penyelidik dapat menyiapkan tesis yang bertajuk "Pemikiran Ekonomi Islam Dalam Bidang Pertanian Dan Amalannya Di Malaysia".

Penyelidik ingin merakamkan jutaan terima kasih kepada penyelia Yang Berbahagia Prof. Dr Pazim @ Fadzim bin Othman, Professor di Fakulti Ekonomi dan Pentadbiran. Segala ilmu dan tunjuk ajar yang Prof. berikan adalah penguat semangat untuk penyelidik menyiapkan tesis ini.

Jutaan terima kasih juga untuk Prof. Madya Dr Joni Tamkin bin Borhan, pensyarah di Jabatan Syariah dan Ekonomi, selaku penyelia bersama yang banyak memberi tunjuk ajar dan nasihat di sepanjang penyelidikan ini dilakukan. Semoga jasa baik yang dicurahkan oleh beliau mendapat ganjaran yang sewajarnya dari Allah SWT.

Seterusnya penyelidik merakamkan jutaan terima kasih kepada individi-individu yang banyak membantu penyelidik iaitu Ustaz Mohd Ghazali Hj Ibrahim, Puan Azhana Abdul Mutalib, Pusat Zakat Selangor, Ustaz Tohid Sanimun, Eksekutif Zakat, Pusat Zakat Tanjung karang, Ust Mohd Hisham Mohd Isa, Eksekutif Zakat Sungai Besar, Encik Mohd Fauzi bin Yatim, Jabatan Pertanian Sabak Bernam para amil dan semua kakitangan Pusat Zakat Selangor dan Jabatan Pertanian.

Ucapan terima kasih juga kepada para enumerators yang telah memberikan kerjasama yang tidak berbelah bahagi sepanjang mengadakan soal selidik dan memasukkan data ke SPSS. Terima kasih juga kepada Cik Mahani binti Muhammad yang banyak membantu dalam pemperosesan dan analisis data soal selidik. Serta Cik Fatimah Mamat yang banyak berkongsi suka duka sepanjang penyelidikan ini dilakukan.

Penghargaan juga ditujukan kepada keluarga besar di Jabatan Syariah Dan Ekonomi, Professor Abdullah @ Alwee bin Hassan, Puan Patmawati binti Hj Ibrahim, Cik Nor

Aini binti Ali, Encik Azizi Che Seman, Mohd Yahya bin Mohd Hussin, Mohd Fauzi bin Abu @ Hussin dan Puan Salinah Ibrahim.

Selain itu ucapan yang sama ditujukan kepada pihak Perpustakaan Utama Universiti Malaya, Perpustakaan Majalah Universiti Malaya, Perpustakaan Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya, Perpustakaan Institut Penyelidikan Universiti Malaya, Perpustakaan Kementerian Pertanian, Kuala Lumpur dan Perpustakaan Raja Uda Shah Alam, Selangor.

Di kesempatan ini juga penyelidik ingin merakamkan ucapan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada Bonda Fauziah binti Ahmed dan Ayahanda Ab.Rahman bin Ahmed, Abang Ibrahim dan isteri serta adik-adik yang banyak memberi dorongan, pengorbanan, perhatian dan kasih sayang.

Ucapan terima kasih juga kepada suami Lufti Fauzi Haji Sabari yang sabar dan memberi sokongan sepenuhnya sepanjang tempoh kajian ini dilakukan. Juga kepada Asyraf yang tidak banyak kerenah dan menjadi anak yang baik serta memahami situasi ummi yang bergelar pelajar. Juga kepada Tasnim yang lahir setelah tesis ini diserahkan untuk pemeriksaan.

Tidak lupa juga kepada ibu mentua Hajjah Rokiah binti Alias, bapa mentua Haji Sabari bin Manap serta kakak ipar Puan Suriani binti Sabari serta keluarga yang selalu menghulurkaan bantuan apabila kami sekeluarga memerlukan pertolongan.

Akhirnya, penyelidik memohon jutaan kemaafan di atas kesilapan dan ketidaksempurnaan yang terdapat di dalam tesis ini. Semoga penyelidikan ini dapat memberikan serba sedikit sumbangan dan faedah ke arah usaha memahami dengan lebih mendalam ekonomi pertanian dari perspektif Islam.

Amin

Wassalamualaikum

Asmak Ab.Rahman (HHA00005)
Jabatan Syariah Dan Ekonomi
Akademi Pengajian Islam
Universiti Malaya

SISTEM TRANSLITERASI HURUF ARAB

Transliterasi yang digunakan ialah berdasarkan kepada kaedah transliterasi yang digunakan oleh Dewan Bahasa Dan Pustaka.

Konsonan

Abjad	Sebutan Arab	Transkripsi
ا	(alif)	a
ب	(ba')	b
ت	(ta')	t
ث	(tha')	th
ج	(jim)	j
ح	(ha')	ḥ
خ	(kha')	kh
د	(dal)	d
ذ	(zal)	dh
ر	(ra')	r
ز	(zay)	z
س	(sin)	s
ش	(shin)	sy
ص	(sad)	ṣ
ض	(dad)	ḍ
ط	(ta')	ṭ
ظ	(za')	ẓ
ع	('ayn)	c
غ	(ghyn)	gh
ف	(fa')	f
ق	(qaf)	q

Abjad	Sebutan Arab	Transkripsi
ك	(kaf)	k
ل	(lam)	l
م	(mim)	m
ن	(nun)	n
و	(waw)	w
ه	(ha')	h
ء	(hamzah)	'
ى	(ya')	Y
ة	(ta' marbutah)	h (ketika dimatikan bunyinya) t (ketika dihidupkan bunyinya)

Dalam sistem vokal arab ada vokal pendek, panjang dan diftong.

i. Vokal Pendek

ا ____ = a

ى____ = i

و____ = u

ii. Vokal Panjang

Semua vokal panjang atau *mad* (di atas, di bawah dan di hadapan) ditanda dengan

ا____ = ā

ى____ = ī

و____ = ū

iii. Diftong

Diftong huruf yang berbaris di atas bersambung dengan huruf ya (ى) dan waw (و) yang berbaris mati

ى____ = ay و____ = aw

SENARAI JADUAL

Jadual	Tajuk	Muka Surat
Jadual 2.1	Pembahagian Pemikiran Ekonomi	23
Jadual 2.2	Senarai Nama Tokoh Sarjana Awal Islam Yang Akan Dirujuk Dalam Penyelidikan Ini	27
Jadual 2.3	Senarai Tokoh Dan Buku Rujukan Tentang Pemikiran Mereka	29
Jadual 2.4	Tajuk-tajuk Berkaitan Ekonomi Pertanian Yang Terdapat Di Dalam Buku-buku Rujukan Utama Penyelidikan Ini	29
Jadual 2.5	Pecahan Bab Dan Isi Kandungan Tesis	30
Jadual 2.6	Pengasas Empat Mazhab Utama Dan Tokoh Mazhab	33
Jadual 3.1	Senarai Nama Sahabat Yang Menerima Tanah Dari Rasulullah ṢAW	79
Jadual 4.1	Bentuk-bentuk Kontrak *Al-Muzāra^{c}ah*	120
Jadual 6.1	Kadar Nisab Dan Zakat Bagi Binatang Ternakan	165
Jadual 6.2	Jamuan Makan, Bilangan Hari Dan Bilangan Orang Fakir Miskin	174
Jadual 6.3	Mekanisme Agihan Makanan Dalam Islam, Penerima Dan Bentuk Agihan Makanan	182
Jadual 7.1	Tarikh Soal Selidik Dilakukan	197
Jadual 7.2	Keluasan Tanaman Padi Mengikut Daerah Negeri Selangor 1999	198
Jadual 7.3	Keluasan Tanaman Industri Mengikut Jenis Tanaman Di Selangor, 1996-2000	198
Jadual 7.4	Nama Amil Yang Membantu Menjayakan Soal Selidik	201
Jadual 7.5	Bilangan Responden Yang Ditemubual	201
Jadual 7.6	Bilangan Responden Yang Ditemubual Dengan Bantuan Amil Dan Secara Rambang	202
Jadual 7.7	Bilangan Sampel Sebenar Kajian	202
Jadual 8.1	Responden Mengikut Daerah	205
Jadual 8.2	Responden Mengikut Kampung	206
Jadual 8.3	Responden Mengikut Jantina	207
Jadual 8.4	Responden Mengikut Umur	208
Jadual 8.5	Responden Mengikut Taraf Pendidikan	208
Jadual 8.6	Responden Mengikut Taraf Perkahwinan	209
Jadual 8.7	Responden Mengikut Bilangan Isi Rumah	209

Jadual	Tajuk	Muka Surat
Jadual 8.8	Responden Mengikut Jenis Rumah Kediaman	211
Jadual 8.9	Responden Mengikut Pemilikan Peralatan Pertanian	212
Jadual 8.10	Pemilikan Kemudahan Asas	213
Jadual 8.11	Pemilikan Peralatan Kemudahan Asas Rumah Tangga	214
Jadual 8.12	Pemilikan Peralatan Komunikasi Dan Media Massa	214
Jadual 8.13	Responden Mengikut Pemilikan Alat Pengangkutan	215
Jadual 8.14	Pemilikan Tanah Pertanian	215
Jadual 8.15	Cara Pemilikan Tanah Pertanian	216
Jadual 8.16	Pawah Tanah Pertanian	218
Jadual 8.17	Pandangan Responden Terhadap Amalan Pawah Tanah Pertanian	219
Jadual 8.18	Sewa Tanah Pertanian	220
Jadual 8.19	Pandangan Responden Terhadap Amalan Sewa Tanah	221
Jadual 8.20	Responden Mengikut Keluasan Tanaman Padi Pada Musim I Tahun 2003	222
Jadual 8.21	Responden Mengikut Hasil Tanaman Padi Pada Musim I Tahun 2003	223
Jadual 8.22	Kos Penanaman Padi	226
Jadual 8.23	Responden Mengikut Hasil Jualan Padi	228
Jadual 8.24	Responden Mengikut Hasil Subsidi Padi	230
Jadual 8.25	Responden Mengikut Pendapatan Kasar Petani (Hasil Jualan Padi Dan Kupon Subsidi Padi) Musim I Tahun 2003	232
Jadual 8.26	Responden Mengikut Pendapatan Kasar Bulanan Petani	233
Jadual 8.27	Responden Mengikut Pendapatan Bersih Petani Musim I Tahun 2003	234
Jadual 8.28	Responden Mengikut Pendapatan Bersih Bulanan Musim I Tahun 2003	234
Jadual 8.29	Responden Berdasarkan Sumber Pembiayaan Penanaman Padi	235
Jadual 8.30	Melakukan Pekerjaan Lain Selain Bersawah	235
Jadual 8.31	Responden Mengikut Pekerjaan Lain Selain Bersawah	237
Jadual 8.32	Sebab Responden Tidak Melakukan Kerja Lain	237
Jadual 8.33	Pendapatan Keseluruhan Bulanan Responden	238
Jadual 8.34	Perbelanjaan Bulanan Isi Rumah Responden	240
Jadual 8.35	Pengairan Di Sawah Padi	242
Jadual 8.36	Bentuk Pembayaran Zakat Dan Bayaran Zakat	242
Jadual 8.37	Bayaran Zakat	243

Jadual	Tajuk	Muka Surat
Jadual 8.38	Sumber Maklumat Mengetahui Kewajipan Zakat	244
Jadual 8.39	Responden Mengikut Saluran Pembayaran Zakat Padi	245
Jadual 8.40	Responden Mengikut Masa Pembayaran Zakat Padi	245
Jadual 8.41	Pandangan Responden Tentang Tanggungjawab Membayar Zakat Sekiranya Mereka Menyewa Sawah Daripada Orang Lain	246
Jadual 8.42	Pandangan Responden Tentang Tanggungjawab Membayar Zakat Sekiranya Mereka Memawah Sawah Daripada Orang Lain	246
Jadual 8.43	Persepsi Responden Kewajaran Mengenakan Zakat Pertanian Kepada Tanaman Lain	247
Jadual 8.44	Menyimpan Padi Untuk Kegunaan Sendiri	248
Jadual 8.45	Memelihara Binatang Ternakan	248
Jadual 8.46	Zakat Fitrah	249
Jadual 8.47	Melakukan Aqiqah Dan Ibadah Korban	249
Jadual 8.48	Responden Mengikut Agihan Daging Aqiqah	250
Jadual 8.49	Responden Mengikut Agihan Daging Korban	251
Jadual 8.50	Sebab-Sebab Responden Tidak Melakukan Aqiqah Apabila Mendapat Cahaya Mata	252
Jadual 8.51	Sebab-Sebab Responden Tidak Melakukan Korban Semasa Hari Raya Korban	252
Jadual 8.52	Keuzuran Ketika Ramadhan Yang Mewajibkan Bayaran *Fidyah* Kepada Fakir Miskin	253
Jadual 8.53	Bayaran *Fidyah* Puasa	254
Jadual 8.54	Menunaikan Haji/Umrah	255
Jadual 8.55	Bantuan Oleh Responden Kepada Fakir Miskin Dengan Cara Memberi Wang, Makanan Dan Mengajak Makan Bersama	257
Jadual 8.56	Hubungan Pemilikan Tanah, Penyewaan Tanah Dan Pemawahan Tanah Daripada Orang Lain	259
Jadual 8.57	Hubungan Umur Responden Pada Tahun 2003 Dan Menyewa Tanah Pertanian	260
Jadual 8.58	Hubungan Umur Responden Pada Tahun 2003 Dan Memawah Tanah Pertanian Daripada Orang Lain	260
Jadual 8.59	Hubungan Hasil Tanaman Padi Musim I Tahun 2003 Dan Menyewa Tanah Pertanian	261
Jadual 8.60	Hubungan Bilangan Isi Rumah Dan Pendapatan Kasar Bulanan Petani	262
Jadual 8.61	Hubungan Pendapatan Kasar Bulanan Dan Perbelanjaan Bulanan Petani	262

Jadual	Tajuk	Muka Surat
Jadual 8.62	Hubungan Keluasan Tanaman Padi Dan Hasil Padi Musim I Tahun 2003	263
Jadual 8.63	Hubungan Kos Tanaman Padi Dan Keluasan Tanaman Padi	264
Jadual 8.64	Hubungan Antara Hasil Tanaman Padi Dan Kos Tanaman	265
Jadual 8.65	Hubungan Melakukan Korban Semasa Hari Raya Aidiladha Dan Melakukan Aqiqah Apabila Mendapat Cahaya Mata	265
Jadual 9.1	Perbandingan Pembayaran Zakat Dari Pendapatan Bersih Petani Sebelum Zakat Dan Pendapatan Kasar Petani Bagi Semusim	276
Jadual 9.2	Kadar Perbelanjaan Asas Penerima Zakat Bagi Kawasan Luar Bandar	279
Jadual 9.3	Pendapatan Garis Kemiskinan 1970-2002 Di Semenanjung Malaysia	282
Jadual 9.4	Cadangan Pengiraan Zakat Pertanian	283

SENARAI Rajah

Rajah	Tajuk	Muka Surat
Rajah 7.1	Kutipan Zakat Padi Di Selangor Bagi Tahun 1998 hingga 2003	199

SENARAI KEPENDEKAN

D.	Tarikh meninggal dunia
Ed.	Editor
et.al	et alii (3 orang penyunting atau lebih)
FAO	Pertubuhan Makanan Dan Pertanian Sedunia
Jil	Jilid
Hal.	Halaman
No.	Nombor
PGK	Pendapatan Garis Kemiskinan
RM	Ringgit Malaysia
ṢAW	Ṣalla Allāhu ᶜAlaihi Wassalam
SWT	Suḥānahu Wataᶜālā
ter.	Terjemahan

SENARAI LAMPIRAN

Jadual	Tajuk
Lampiran 1	Ayat-ayat al-Quran berkaitan pertanian
Lampiran 2	Peta Kawasan Sabak Bernam Dan Tanjung Karang
Lampiran 3	Soal Selidik
Lampiran 4	Senarai nama enumerator
Lampiran 5	Contoh perjanjian sewa sawah padi
Lampiran 6	Borang had kifayah Pusat Zakat Selangor
Lampiran 7	Contoh Kos Penanaman Padi Pelan Bisness Projek Kelompok Padi di Sabak Bernam
Lampiran 8	Pamplet zakat padi Pusat Zakat Selangor
Lampiran 9	Contoh resit yang dikeluarkan oleh BERNAS kepada pesawah padi
Lampiran 10	"Subsidi Untuk Petani Akan Diteruskan", Keratan Akhbar Berita Harian, Ahad, 11 April 2004
Lampiran 11	"Kaji Semula Definisi Kemiskinan Disambut Baik". Keratan Akhbar Utusan Malaysia, Isnin, 10 Mei 2004
Lampiran 12	"8 Juta Putus Bekalan Makanan", Keratan Akhbar Berita Harian, Jumaat, 16 Julai 2004

ISI KANDUNGAN

Kandungan	Muka Surat
Abstrak	i
Abstract	ii
Penghargaan	iii
Transliterasi	v
Senarai Jadual	vii
Senarai Rajah	x
Senarai Kependekan	xi
Senarai Lampiran	xii

BAB SATU

PENDAHULUAN

1.1	Pendahuluan	1
1.2	Objektif Dan Kepentingan Kajian	1
1.3	Skop Kajian	2
1.4	Kajian-kajian Lepas	2
	1.4.1 Pemilikan Dan Pembangunan Tanah Pertanian	3
	1.4.2 Penyewaan Tanah Dan Upah Buruh Pertanian Dari Perspektif Islam	4
	1.4.3 Zakat Pertanian	4
1.5	Metodologi Penyelidikan	5
	1.5.1 Pengumpulan Maklumat Sekunder	5
	1.5.2 Pengumpulan Data Primer	7
1.6	Metode Penganalisaan Data	8

1.6.1 Metode Induktif 8

1.6.2 Metode Deduktif 9

1.6.3 Metode Komparatif 9

1.7 Pembahagian Bab 9

1.8 Kesimpulan 11

BAB DUA

PEMIKIRAN EKONOMI ISLAM DALAM BIDANG PERTANIAN

2.1 Pendahuluan 12

2.2 Pemikiran Ekonomi Islam 13

2.3 Tokoh Pemikir Ekonomi Islam 18

2.4 Pemikiran Sarjana Islam Dalam Bidang Ekonomi Pertanian 22

2.5 Sejarah Ringkas Tokoh Sarjana Islam 35

2.5.1 Abū Ḥanīfah 35

2.5.2 Mālik Bin Anas 36

2.5.3 Al-Syāfiᶜī 37

2.5.4 Aḥmad Bin Ḥanbal 38

2.5.5 Abū Yūsuf 38

2.5.6 Abū ᶜUbayd 39

2.5.7 Al-Kāsānī 39

2.5.8 Ibn Qudāmah 39

2.5.9 Al-Zailaᶜī 40

2.5.10 Al-Khaṭīb Al-Syarbīnī 40

2.5.11 Al-Māwardī 40

2.5.12 Al-Bahūtī 40

2.5.13 Al-Dusūqī 40

2.5.14 Ibn-[c]Ābidīn 41

2.6 Pertanian Dalam Islam 41

2.6.1 Kemajuan Pertanian Kerajaan Saba' 43

2.6.2 Kepelbagaian Jenis Tanaman 44

2.6.3 Pertanian Dan Penternakan Sebagai Sumber Makanan 45

2.6.4 Penternakan Dan Pertanian Sebagai Sumber Kegiatan Ekonomi 46

2.6.5 Nikmat Kekayaan Hasil Pertanian Adalah Ujian Daripada Allah 48

2.6.6 Nikmat Kekayaan Hasil Pertanian Perlu Diagihkan Kepada Orang Miskin 50

2.6.7 Kemarau, Banjir dan Kelaparan Adalah Ujian Daripada Allah 53

2.7 Kesimpulan 53

BAB TIGA

PEMILIKAN DAN PEMBANGUNAN TANAH

3.1 Pendahuluan 55

3.2 Konsep Pemilikan Dalam Islam 56

3.3 Definisi Tanah 59

3.4 *Iḥyā' Al-Mawāt* 60

3.4.1 Dalil *Thabit* Hak Pemilikan Tanah Melalui *Iḥyā' Al -Mawāt* 63

3.4.2 Jenis-jenis Tanah *Mawāt* 64

3.4.2.1 Tanah *Mawāt* Yang Dimiliki Melalui Transaksi Jual Beli, *Hibah* Dan Pusaka 64

3.4.2.2 Tanah Yang Tidak Pernah Dimiliki Oleh Sesiapa Dan Tiada Kesan-kesan Pembangunan 65

3.4.2.3 Tanah *Mawāt* Yang Di*iḥyā'*kan Kemudian Ditinggalkan Sebagai Tanah *Mawāt* Semula 65

3.4.2.4 Tanah Peninggalan Tamadun Kerajaan Lama 66

3.4.2.5 Tanah Yang Pernah Dimiliki Tetapi Tidak Diketahui Pemiliknya 66

3.4.3 Keizinan Pemerintah 67

3.4.3.1 Golongan Yang Berpendapat Perlu Mandapat Keizinan Pemerintah 67

3.4.3.2 Golongan Yang Berpendapat Tidak Perlu Mendapat Keizinan Pemerintah 68

3.4.4 Keizinan Pemerintah Dan Amalannya Di Malaysia 69

3.4.5 Pelaksanaan Dan Pengurusan *Iḥyā' Al- Mawāt* 70

3.4.6 Syarat-Syarat *Iḥyā' Al- Mawāt* 71

3.4.6.1 Peneroka Tanah *Mawāt* 71

3.4.6.2 Status Tanah 72

3.4.6.3 Tempoh Masa 73

3.4.7 Implikasi Hukum Hasil Daripada *Iḥyā' Al- Mawāt* 73

3.4.7.1 Pemilikan Tanah Yang Dibangunkan 74

3.4.7.2 Cukai Tanah 74

3.4.7.3 Pemilikan Tanah *Ḥarīm* 75

3.4.8 Penerimaan Konsep *Iḥyā' Al- Mawāt* Di Malaysia 77

3.5 *Al-Iqtā*ᶜ 79

3.5.1 Implikasi *Iqtā*ᶜ Tanah *Mawāt* Kepada Hak Pemilikan Tanah 80

3.5.2 Syarat-syarat *Iqtā*ᶜ Tanah *Mawāt* 81

3.5.2.1 Status Tanah 82

3.5.2.2 Keluasan Tanah Yang Boleh Di *Iqtā*ᶜkan 83

3.5.2.3 Orang Yang Menerima *Iqtā*ᶜ 83

3.5.2.4 Tempoh Masa 84

3.5.3 Pertembungan Antara Hak *Iḥyā'* Atau *Iqtā*ᶜ 84

3.5.4 *Iqtā*ᶜ Tanah *Kharāj* 86

3.5.4.1 Syarat-syarat *Iqtā*ᶜ Tanah *Kharāj* 87

3.6 *Al-Ḥimā* (Tanah Simpanan Awam) 88

3.6.1 Sejarah Dan Dalil 89

3.6.2 Pengisytiharaan *Al-Ḥimā* Oleh Ketua Selepas Rasulullah 90

3.6.3 Ciri-ciri *Al-Ḥimā* 92

3.6.3.1 Hak Pemilikan Tanah *Al-Ḥimā* 92

3.6.3.2 Orang Yang Mendapat Manfaat *Al-Ḥimā* 92

3.6.3.3 *Iḥyā' Al- Mawāt* Di Kawasan *Al-Ḥimā* 93

3.7 Kesimpulan 94

BAB EMPAT

UPAH BURUH DAN PENYEWAAN TANAH PERTANIAN

4.1 Pendahuluan 96

4.2 *Ijārah* 97

4.3 Upah Buruh Pertanian 98

4.3.1 Upah Buruh Atas Dasar Kontrak *Ijārah* 99

4.3.1.1 Bentuk Bayaran Upah Atas Dasar Kontrak *Ijārah* 100

4.3.2 Upah Buruh Atas Dasar Kontrak *Musāqāt* 100

4.3.2.1 Pandangan Sarjana Islam Terhadap Kontrak *Al-Musāqāt* 102

4.3.2.2 Rukun Dan Syarat-syarat *Al-Musāqāt* 103

4.3.2.3 Hukum-hukum Yang Berkait Dengan *Al-Musāqāt* 106

4.3.2.4 Berakhirnya Akad *Al-Musāqāt* 108

4.4 Bentuk-bentuk Penyewaan Tanah Pertanian 108

4.4.1 Sewa Tanah Atas Dasar Kontrak *Ijārah* Atau *Kirā'* 109

4.4.1.1 Sewa Tanah Dengan Bayaran Wang 109

4.4.1.2 Sewa Tanah Dengan Bayaran Barang Yang Bernilai 110

4.4.1.3 Syarat-syarat Penyewaan Tanah 110

4.4.2 Sewa Tanah Atas Dasar Kontrak *Al-Muzāra^cah* 111

4.4.2.1 Pandangan Sarjana Islam Terhadap Kontrak *Al-Muzāra^cah* 113

4.4.2.2 Golongan Menolak Kontrak *Al-Muzāra^cah* 113

4.4.2.3 Golongan Menerima Kontak *Al-Muzāra^cah* 114

4.4.2.4 Rukun Dan Syarat *Al-Muzāra^cah* 116

4.4.2.5 Bentuk-bentuk *Al-Muzāra^cah* 119

4.4.2.6 Pelaksanaan Akad *Al-Muzāra^cah* 120

4.4.2.7 Penamatan Akad *Al-Muzāra^cah* 121

4.5 Kesimpulan 123

BAB LIMA

ZAKAT PERTANIAN

5.1 Pendahuluan 124

5.2 Definisi Zakat 124

5.3 Dalil Kewajipan Zakat Secara Umum 125

5.4 Dalil Kewajipan Zakat Hasil Pertanian 126

5.5 Sifat-sifat Tanaman Yang Diwajibkan Zakat 127

5.6 Jenis Tanaman Yang Diwajibkan Zakat 130

5.7 Jenis-jenis Tanaman Di Malaysia 134

5.8 Nisab Zakat Pertanian 136

5.9 Kaedah Sukatan Untuk Menentukan Lima *Wasaq* 138

5.10 Kos Pengeluaran Pertanian Dan Kos Sara Hidup Petani 140

5.11 Zakat Pertanian Bagi Tanah Yang Disewa Oleh Petani 146

5.12 Kesimpulan 147

BAB ENAM

SEKURITI MAKANAN

6.1 Pendahuluan 149

6.2 Definisi Makanan 150

6.3 Sejarah Kepentingan Makanan Dalam Islam 153

6.4 Konsep Sekuriti Makanan 159

6.5 Konsep Sekuriti Makanan Dari Perspektif Islam 160

6.6 Sekuriti Makanan Dalam Islam Dari Aspek Bekalan Makanan 162

6.7 Sekuriti Makanan Dari Aspek Keupayaan Memperoleh Makanan 163

6.7.1 Zakat 164

6.7.1.1 Zakat Binatang 164

6.7.1.2 Zakat Fitrah 165

6.7.1.2.1 Jenis Makanan Dan Kadarnya Bagi Pengeluaran Zakat Fitrah 166

6.7.1.3 Memindahkan Zakat Ke Tempat Lain Dalam Konteks Sekuriti Makanan 168

6.7.2 Korban 169

6.7.2.1 Agihan Daging Korban 170

6.7.2.2 Memindahkan Agihan Daging Korban Ke Tempat Lain 171

6.7.3 Aqiqah 171

6.7.4 *Kifārat* 172

6.7.4.1 *Kifārat* Sumpah 172

6.7.4.1.1 Maksud Memberi Makan Dan Nilainya 173

6.7.4.2 *Kifārat Ẓihār* Dan Bersetubuh Dengan Sengaja Pada Bulan Ramadhan 176

6.7.5 Denda Haji 178

6.7.5.1 Membayar Dam 178

6.7.5.2 Memberi Sedekah Wajib 178

6.7.6 *Fidyah* Puasa 179

6.7.7 Memberi Makan Atas Dasar Sedekah Sunat 179

6.8 Orang Fakir Miskin Dari Perspektif Islam 181

6.9 Konsep Makanan Halal Sebagai Jaminan Sekuriti Makanan 182

6.10 Peranan Kerajaan Terhadap Sekuriti Makanan 184

6.11 Kesimpulan 185

BAB TUJUH

PENGUMPULAN DATA

7.1 Pendahuluan 187

7.2 Proses Penyediaan Soal Selidik 187

7.2.1 Pengumpulan Data Sekunder Pertanian Dalam Islam 188

7.2.2 Pembentukan Soal Selidik 189

7.3 Isi Kandungan Soal Selidik 191

7.4 Tatacara Soal Selidik Dijalankan 196

7.5 Tarikh Dan Tempat Kajian 197

7.6 Persampelan 199

7.7 Kaedah Penganalisaan 203

7.8 Masalah Kajian 203

7.9 Kesimpulan 204

BAB LAPAN

ANALISIS DATA

8.1 Pendahuluan 205

8.2 Latar Belakang Responden 205

8.3 Taraf Hidup Petani 210

8.4 Pemilikan Tanah Pertanian 215

8.5 Amalan Pawah Tanah Pertanian 217

8.6 Amalan Sewa Tanah Pertanian 219

8.7 Aktiviti Penanaman Padi 221

8.8 Zakat Padi 240

8.9 Sekuriti Makanan 247

8.10 Hubungan Antara Pembolehubah 257

8.11 Kesimpulan 266

BAB SEMBILAN

RUMUSAN DAN CADANGAN

9.1 Pendahuluan 267

9.2 Rumusan Hasil Kajian 267

9.3 Isu Dan Persoalan Berkaitan Zakat Padi 273

	9.3.1	Kadar Nisab Zakat Padi	273
	9.3.2	Pengenaan Zakat Padi Kepada Pendapatan Kasar	274
	9.3.3	Pengenaan Zakat Tanpa Mengambil Kira Perbelanjaan Keperluan Asas Petani Dan Keluarga	276
9.4	Saranan Dan Cadangan		280
	9.4.1	Saranan Kepada Pihak Yang Berwajib	281
	9.4.2	Saranan Kepada Penyelidik Pada Masa Akan Datang	284
9.5	Kesimpulan		285
BIBLIOGRAFI			286